

โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง

กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

รุ่นที่ ๑๓๙

พ.ศ. ๒๕๖๕

หมวดวิชาที่ ๒ บฝ.ก. ๒-๘ (การเขียน) เรื่อง “การเขียนบทความ”

ยศ-ชื่อ-สกุล เรืออากาศเอกหญิง วิไลวรรณ ฤทธิสร

สัมนาที่ ๒ หมายเลขประจำตัว ๐๒๐๖

ชื่ออาจารย์ผู้ควบคุม นาวาอากาศเอก ประการ พรหมโสภา

วันที่ ๒๖ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๕

โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

หลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง รุ่นที่ ๑๓๙

การเขียนบทความ

เรืออากาศเอกหญิง วิไลวรรณ ฤทธิสาร สัมนาที่ ๒ หมายเลข ๐๒๐๖

ชื่อเรื่อง สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

วัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ให้ผู้อ่านทราบถึงหลักการของความเป็นผู้นำ ของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ในประเด็นของ ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี และเห็นความสำคัญของการศึกษา รวมทั้งการนำบทเรียนที่ได้รับจากการศึกษาพระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจของพระองค์มาประยุกต์ใช้

“หม่อมฉันรู้สึกอยู่เสมอว่า การสาธารณสุขนั้นเป็นสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งเป็นเครื่องบำรุงกำลังของชาติไทย และเป็นสาธารณสุขประโยชน์แก่มนุษยชาติทั่วไปด้วย เพราะฉะนั้นเมื่อมีโอกาสอันใดซึ่งหม่อมฉันพอที่จะช่วยออกกำลังกายและสติปัญญา หรือทรัพย์อันเป็นผลที่จะทำนุบำรุงให้การนั้นเจริญขึ้นแล้ว หม่อมฉันยินดีปฏิบัติได้เสมอ” (องค์บิดาแห่งการสาธารณสุขไทย, ๒๕๕๓: ๑๔) จากข้อความดังกล่าวนี้เป็นลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ถึงสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลกพรรณนาถนาถราชกุมารี อภิเษกสมรสแล้ว ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๘ โดยมีเจตนาที่ต้องการเห็นประชาชนพ้นจากความทุกข์ยากของโรคภัยไข้เจ็บ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ทรงเป็นเจ้าฟ้าที่ชาวไทยให้ความเคารพนับถือ และเทิดทูนในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์เป็นล้นพ้น เนื่องจากทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันเป็นประโยชน์ต่อการแพทย์และการสาธารณสุขของไทยไว้อย่างมากมาย ทรงอุทิศทั้งพระราชทรัพย์ พระวรกาย และพระสติปัญญาจนเป็นที่ประจักษ์ ดังนั้นจึงทรงได้รับการยกย่องเป็น “องค์บิดาแห่งการแพทย์แผนปัจจุบัน และการสาธารณสุขของไทย” จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งที่จะศึกษาและวิเคราะห์ถึงหลักการของความเป็นผู้นำของพระองค์ท่าน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งหลักการของความเป็นผู้นำของพระองค์ที่โดดเด่นคือ ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี และเห็นความสำคัญของการศึกษา สมควรที่จะได้นำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป

หลักการของความเป็นผู้นำของพระองค์ที่โดดเด่นประการแรก คือ ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก แม้ทรงมีฐานะเป็นถึงพระโอรสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวีพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า เมื่อทรงพระเยาว์ก็มีโอกาสเดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศ ร่ำเรียนวิชาการหลากหลาย ทั้งในประเทศอังกฤษและเยอรมัน ด้วยเห็นถึงความสำคัญของชีวิตเพื่อนมนุษย์และพสกนิกรชาวไทย ทรงเห็นว่าการแพทย์และการสาธารณสุขจะเป็นประโยชน์ต่อพสกนิกร สมเด็จพระบรมราชชนก จึงได้เสด็จไปเข้ารับการศึกษาวិชาการแพทย์และสาธารณสุข ณ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อที่จะได้นำวิทยาการความรู้มาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนากิจการการแพทย์ของไทยให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น การเสด็จไปครั้งนั้นนำมาซึ่งจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของวงการแพทย์ไทย ขณะทรงศึกษาวิชาแพทย์ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ทรงให้สัมภาษณ์กับสื่อของสหรัฐฯ ว่า “แม้ว่าข้าพเจ้าอาจไม่มีโอกาสได้ขึ้นครองราชย์ แต่นั่นมิได้เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้ากังวลใจ เพราะความมุ่งมั่นของข้าพเจ้านั้นคือ การดำรงชีวิตอยู่อย่างทรงคุณค่า ข้าพเจ้าอาจมีชีวิตอยู่อย่างสะดวกสบายอย่างสมพระเกียรติ ในฐานะพระอนุชาขององค์พระมหากษัตริย์ แต่ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้า

สมควรจะได้รับการยกย่องเพียงเพราะว่า ข้าพเจ้าเป็นพระอนุชาของพระมหากษัตริย์เท่านั้น หากข้าพเจ้าจะได้รับการยกย่องเชิดชู ข้าพเจ้าก็หวังว่า จะเป็นเพราะพระเกียรติของข้าพเจ้าเองนั่นก็คือ การอุทิศตนเพื่อทำประโยชน์ให้กับประชาชนและบ้านเมืองสยาม” นอกจากนี้ยังมีบันทึกของ ศ.เจ.เจ.บรอน เฟินเบรินเนอร์ (Prof. J.J. Bron Fenbrenner) พระอาจารย์สอนวิชาแบกเทรียวิทยา แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้สดุดีพระเกียรติคุณ สมเด็จพระบรมราชชนกว่า “ทรงสนพระทัยศึกษา ขยันหมั่นเพียร ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความประณีตในการปฏิบัติงาน ตลอดทั้งการบันทึกรายงานผลที่ได้ และรูปภาพที่เขียนประกอบ ทรงช่างสังเกต บันทึกสิ่งที่พบเห็นจากการทดลองไว้อย่างละเอียด” (องค์บิดาแห่งการสาธารณสุขไทย, ๒๕๕๓: ๑๔) นอกจากนี้ยังทรงจัดทำบรรณนิทัศน์ (Annotation) โดยทรงอ่านบทความแต่ละเรื่องแล้วสรุปย่อเนื้อหา บันทึกด้วยลายพระหัตถ์ ลงในบัตรดรรชนี เป็นขั้นตอนสำคัญในการเรียบเรียงบทความวิชาการ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และเป็นระบบ (องค์บิดาแห่งการสาธารณสุขไทย, ๒๕๕๓: ๑๕) แสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพของการเป็นนักศึกษาแพทย์และนักวิจัยชั้นเลิศ ตลอดจนแสดงถึงพระวิริยะในการศึกษาค้นคว้าและจัดข้อมูลวิจัยอย่างเป็นระบบ นับได้ว่าเป็นแบบอย่างของนักวิจัยที่ดี และด้วยพระวิริยะอุตสาหะอันมั่นคง ทรงประสบความสำเร็จในการศึกษา ได้รับประกาศนียบัตรวิชาสาธารณสุข (C.P.H) และปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตชั้นเกียรตินิยม (cum laude) ซึ่งถือเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียนนักศึกษารุ่นหลังต่อไป หลังจากทรงเรียนจบวิชาการแพทย์และหวังจะทำหน้าที่แพทย์ ณ โรงพยาบาลศิริราช แต่ด้วยพระฐานันดรศักดิ์และพระราชพิธีประเพณี จึงไม่สามารถทำหน้าที่ได้ ท่านจึงทรงย้ายไปปฏิบัติหน้าที่แพทย์ที่นอกพระนคร โดยทรงปฏิบัติงานอยู่ที่โรงพยาบาลแมคคอมมิค จังหวัดเชียงใหม่ ทรงปฏิบัติพระองค์อย่างหมอบัวไป เวลาจ่ายใบสั่งยา ก็ทรงลงพระปรมาภิไธยคล้ายสามัญชนว่า “มหิดลสงขลา” ทรงปฏิบัติหน้าที่แพทย์อย่างเต็มพระกำลัง พระจริยวัตรที่ทรงปฏิบัติกับคนไข้โดยทรงแสดงออกถึงความเอาพระทัยใส่ ดูแล และให้ความเห็นใจในความทุกข์ร้อนของผู้ป่วยและญาติทุกคนชั้นวรรณะ มุ่งรักษาผู้ป่วยโดยไม่ยึดติดในอิสริยยศอันสูงศักดิ์แต่อย่างใด ทำให้ทรงเป็นที่รักและเทิดทูนของชาวเชียงใหม่ในสมัยนั้นจึงพร้อมใจกันถวายพระสมัญญานามแด่พระองค์ว่า “หมอเจ้าฟ้า” ซึ่งนับได้ว่า พระอัจฉริยภาพ พระจริยวัตร และพระวิสัยทัศน์ของพระองค์ที่ทรงได้ประพฤติปฏิบัติถือเป็นการทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ หลักการของความเป็นผู้นำอีกประการหนึ่งของ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก คือ เห็นความสำคัญของการศึกษา ซึ่งเห็นได้จากการที่ทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้าพระองค์แรกของไทยที่ทรงสนพระทัยในด้านการแพทย์และการสาธารณสุขอย่างจริงจัง เนื่องจากได้ทรงเห็นว่า การแพทย์และการสาธารณสุขในสมัยนั้นยังไม่ก้าวหน้า ประชาชนมีความเสี่ยงสูงในการเจ็บป่วยโดยเฉพาะจากโรคติดต่อ และด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่จะทรงช่วยให้ประชาชนได้รับการดูแลสุขภาพพยาบาลด้วยวิชาการแพทย์สมัยใหม่ เมื่อพระองค์ทรงตัดสินพระทัยที่จะช่วยปรับปรุงด้านการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศไทยแล้ว หากแต่พระองค์ทรงเห็นว่า ต้องเสด็จไปศึกษาวิชาเฉพาะให้รู้อย่างถ่องแท้เสียก่อน เพื่อที่จะสามารถกลับมาช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง โดยทรงรับสั่งว่า “เราก็คงต้องทำกันจริง ๆ ทำอย่างไม่มีหลัก ก็เป็นการสนุกชั่วคราว ไร้ประโยชน์” (พระบิดากับการอุดมศึกษาไทย, ๒๕๕๕: ๑๗) ทรงมีพระราชดำริสกับพลตรี พระศกดาพลรักษ์ เกี่ยวกับการตัดสินพระทัยเรียนด้านการแพทย์ ดังนี้ “ฉันจะไปเรียนหมอละ เพราะว่าป็นวิชาที่สนุกดี เรามีโอกาสรักษาคนได้ทั้งคนจน และคนมั่งมี และเจ้านายต่าง ๆ ได้เต็มที่ หมอทำการกุศลในการรักษาพยาบาลได้ดี” (พระบิดากับการอุดมศึกษาไทย, ๒๕๕๕: ๑๗) ช่วงที่ทรงศึกษาอยู่นั้น ทรงตั้งพระทัยศึกษาเล่าเรียนอย่างจริงจังด้วยความมุ่งมั่นว่า การสาธารณสุขจะได้ผลดีต้องมีแพทย์คุณภาพสูง ในการปรับปรุงโรงเรียนแพทย์นั้น สมควรจะมีครูของเราเอง ดังนั้น ทรงมีพระราชประสงค์ให้นักเรียนแพทย์ไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกา ทรงได้พระราชทานทุนส่วนพระองค์แก่นักเรียนแพทย์ ๒ คน คือ นายลิ ศรีพิยัตต์ และนายนิด เปาเวทย์ กับนักเรียน

พยาบาล ๒ คน ทุนสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า คือ นางสาวสังวาลย์ ตะละภัฏ (สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี) และนางสาวอุบล ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา นอกจากนี้พระองค์ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเป็นองค์ประสานงานกับ มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ (Rockefeller Foundation) เกี่ยวกับความช่วยเหลือ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนด้านการแพทย์ และวิทยาศาสตร์ศึกษาในประเทศไทย ทรงเสด็จไปพบและเจรจากับผู้แทนของมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ตามเมืองต่าง ๆ ในทวีปยุโรป และสหรัฐอเมริกา จนสามารถจัดให้มีการร่างข้อตกลงขั้นสุดท้าย เป็นบันทึกข้อตกลง (Memorandum) ที่ได้รับการรับรองทั้งจากทางมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ และได้รับพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปลายปีพ.ศ.๒๔๖๕ จากนั้น จึงทรงร่วมกับมูลนิธิเสหา และคัดเลือกบุคคลเพื่อมาเป็นอาจารย์แพทย์ ปรับปรุงหลักสูตรแพทย์ของไทยให้ถึงระดับแพทยศาสตรบัณฑิต แล้วยังได้คัดเลือกนักเรียนไทยทั้งจากศิริราชพยาบาล และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ได้รับทุนของมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ทำการศึกษาอบรมในสหรัฐอเมริกาและยุโรป เพื่อที่จะได้กลับมาเป็นอาจารย์ในคณะแพทยศาสตร์ต่อไป สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ทรงประกอบพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณูปการแก่การแพทย์ไทยอย่างใหญ่หลวงในด้านการแพทย์และการสาธารณสุขขอเนกประการ อันเป็นคุณประโยชน์ไพศาลต่อประเทศและชนชาวไทย พระองค์ได้ทรงบริจาคทรัพย์ช่วยเหลือกิจการทางการแพทย์ ได้แก่ การพระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์ในการก่อตั้งโรงเรียนแพทย์ โรงพยาบาล และหอพักพยาบาล พระราชทานทุนส่วนพระองค์แก่แพทย์ พยาบาล เพื่อไปศึกษาต่อต่างประเทศ นอกจากนี้ทรงส่งเสริมการพัฒนาค้นคว้าทางการแพทย์ โดยได้จัดตั้งทุนเพื่อการค้นคว้าและสืบสวนทางการแพทย์ขึ้น ในโรงพยาบาลศิริราช และยังได้ทรงปฏิบัติหน้าที่ในการสอนฝึกอบรมแก่นักเรียนแพทย์พยาบาล โดยทรงรับเป็นอาจารย์พิเศษ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทรงจัดชุดการบรรยายวิชา “Contemporary Historical Course” โดยทรงบรรยายในชั้นเรียนและน่านิสิตไปทัศนศึกษานอกสถานที่ด้วยพระองค์เองอีกด้วย ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณกับวงการแพทย์และวงการศึกษาไทยเป็นอย่างมาก ทรงดำรงพระชนม์ชีพเป็นแบบอย่างของผู้ใฝ่ในการศึกษาหาความรู้ แสดงให้เห็นถึงหลักการของเรียนรู้ตลอดชีวิต ทรงเปี่ยมล้นด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู ทรงดำริว่า การศึกษาเป็นงานที่มีคนเป็นหัวใจ ต้องเน้นคุณค่าของความเป็นครูยึดคนเป็นหลัก ทำให้เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๕ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบถวายพระราชสมัญญา “พระบิดาแห่งการอุดมศึกษาไทย” แต่สมเด็จพระบรมราชชนกในพระราชกรณียกิจด้านการอุดมศึกษาและระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยเพื่อเฉลิมพระเกียรติในวาระครบรอบ ๑๒๐ ปี แห่งวันพระราชสมภพสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก (พระบิดากับการอุดมศึกษาไทย, ๒๕๕๕: ๒๐) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงหลักความเป็นผู้นำในด้าน เห็นความสำคัญของการศึกษา อย่างชัดเจนจากพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก พระองค์ทรงมีหลักการของความเป็นผู้นำที่ดี ที่เราสามารถยึดถือและนำมาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนให้ประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับพระองค์ท่าน

หลักการของความเป็นผู้นำของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนกในเรื่องของ ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี ที่เราสามารถยึดถือและนำมาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนให้ประสบความสำเร็จ นั่นคือ การประพฤติปฏิบัติตนให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม อยู่ในทำนองคลองธรรม และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น เมื่อเราได้รับมอบหมายให้กระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว ต้องมีความวิริยะอุตสาหะ ขยัน อดทน มุ่งมั่น และรับผิดชอบในการปฏิบัติงานจนกว่างานนั้นจะประสบผลสำเร็จ อีกทั้งต้องมีคุณธรรมประจำใจ เพื่อยึดเหนี่ยวและเป็นแรงผลักดันให้มีพลังแรงใจในการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ นอกจากนี้ต้องคำนึงอยู่เสมอว่าสิ่งที่เราได้ปฏิบัตินั้นต้องไม่ก่อให้เกิดผลเสียที่ส่งผลกระทบต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกับเรา อีกทั้งต้องมีจิตสาธารณะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ส่วนในเรื่องของ การเห็นความสำคัญของการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญมาก เนื่องจากเป็นพื้นฐานของการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติ เพราะตลอดชีวิตของคนเรานั้นต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ช่วยให้เราพัฒนาตัวเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และไม่เป็นภาระของสังคม นอกจากนี้ การศึกษา ยังเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรือง โดยจะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลาที่สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก เมื่อครั้งทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่นั้น ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจเป็นหิตานุหิตประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างไพศาล โดยเฉพาะในด้านการแพทย์และการสาธารณสุข ทรงอุทิศกำลังพระวรกาย และพระหฤทัย ตลอดจนทรัพย์สินส่วนพระองค์เพื่อประโยชน์สุขของปวงชนชาวไทย อันเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงแก่การแพทย์ของไทย เป็นผลให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยั่งยืน มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศในปัจจุบัน

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก พระองค์ทรงมีหลักการของความเป็นผู้นำที่ดี ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ การทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี ทรงมีพระราชจริยวัตรอันงดงามในฐานะแพทย์ที่ไม่ทรงถือพระองค์ พร้อมทรงช่วยเหลือพสกนิกรและผู้ป่วยทุกคนอย่างสุดพระสติกำลัง และเห็นความสำคัญของการศึกษาที่ทรงวางรากฐานในการพัฒนาการศึกษาด้านการแพทย์ และการสาธารณสุขของไทย อันเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการเปลี่ยนแปลงของวงการแพทย์ไทย โดยตลอดพระชนม์ชีพได้ทรงทุ่มเทพระวรกาย และพระสติปัญญาเพื่อพัฒนาการแพทย์ไทยให้ก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศ ซึ่งหลักการของความเป็นผู้นำที่ดีทั้งสองประการนี้ เราควรนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็น การทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี คือ การทำในสิ่งที่ถูกต้อง ดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ส่วนในด้านการเห็นความสำคัญของการศึกษา คือ การที่เราต้องมีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งการศึกษานั้นสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และยังเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชีวิต สำหรับช่วยให้บุคคลสามารถก้าวไปถึงความสุขความเจริญทั้งปวงทั้งของตนเองและส่วนรวมได้ ดังนั้นจึงเป็นประโยชน์อย่างมากที่เราจะศึกษาถึง หลักการของความเป็นผู้นำของพระองค์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งยึดถือพระราชปณิธานของพระองค์ที่ว่า “ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ลาภ ทรัพย์ และเกียรติยศจะตกมาแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งวิชาชีพไว้ให้บริสุทธิ์” (งานคุณธรรมและจริยธรรม คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๔: ๘) พระองค์ควรค่าต่อการได้รับการยกย่องเทิดทูนจากอนุชนรุ่นหลัง และน้อมถวายพระเกียรติพระองค์ท่านให้เป็น “องค์บิดาแห่งการแพทย์แผนปัจจุบัน และการสาธารณสุขของไทย”

บรรณานุกรม

กานดา วัฒนธาส. (๒๕๕๓). สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก "องค์บิดาแห่งการสาธารณสุขไทย" และคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็มพรีนซ์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด.

กิ่งแก้ว รวมสี. (๒๕๕๕). พระบิดากับการอุดมศึกษาไทย. วารสารห้องสมุด, ๕๖(๑), ๑๓-๒๐.

งานคุณธรรมและจริยธรรม คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. คำสอนของสมเด็จพระบรมราชชนก. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๔.

“จดหมายเหตุพระราชประวัติ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก (สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิตลอดุลเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์).” [ม.ป.ป.]. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://mahidol.ac.th/temp/document/> สืบค้น ๑๔ เมษายน ๒๕๖๕.

“พระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิตลอดุลยเดช.” [ม.ป.ป.]. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.princemahidolaward.org/th/> สืบค้น ๒๑ เมษายน ๒๕๖๕.

รวีวรรณ ขำพล. (๒๕๕๖). ๑๒๐ปี มหิตลอดุลยเดช: วารสารกิจวิชาการ, ๓๔(๒), ๗๓-๗๖.

โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ: ความเป็นผู้นำ นฟ ๑๑๐๑. กรุงเทพฯ: โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ, ๒๕๕๕.